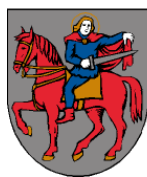

Raision
ympäristöterveydenhuollon-
valvontayksikön

VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2015 – 2019
Päivitys vuodelle 2019

Raision
KAUPUNKI

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	3
2	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON KESKITETTY TOIMINNANOHJAUS JA TIEDONHALLINTAJÄRJESTELMÄ VATI	4
3	VOIMAVARAT JA HENKILÖSTÖN PÄTEVYYS	4
3.1	Työajan jakaantuminen	7
4	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON MAKSUTAKSA	7
5	ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA.....	8
5.1	Kohteet	8
5.2	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheydet.....	8
5.3	Laitosvalvontasuunnitelma	8
5.4	Alkutuotanto	10
5.5	Näytteenotto ja projektit.....	10
5.6	Seurantaohjelmat.....	11
5.7	Elintarvikevalvonnan priorisointi	11
5.8	Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopistealueet vuonna 2015 - 2019.	12
5.9	Raision valvontayksikön elintarvikevalvonnan painopistealueet ja suunnitellut tarkastukset vuonna 2019	13
5.10	Raportointi	13
6	TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA.....	13
6.1	Uusia ohjeita	14
6.2	Säännöllinen ja suunnitelmallinen valvonta	14
6.3	Muu valvontatyö	14
6.4	Tarkastuksen sisältö	15
6.5	Tarkastuslomakkeet	16
6.6	Talousvesi	16
6.7	Uimavesi	18
6.8	Sisäilmatyöryhmä.....	20
6.9	Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistukset.....	21
6.10	Terveydensuojelun valtakunnalliset painopistealueet ohjelmakaudella 2015 - 2019	21
6.11	Raision valvontayksikön valvonnan painopistealueet vuonna 2019.....	22
6.12	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	23
6.13	Raportointi	24
7	TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIVALMISTEIDEN VALVONTASUUNNITELMA	24
7.1	Tupakkalaki.....	24
7.2	Kunnan määräämä tupakointikielto asuntoyhteisöön	25
7.3	Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta.....	25
7.4	Tarkastus	25
7.5	Raision valvontayksikön valvonnan painopisteet vuonna 2015 - 2019.....	26
7.6	Raportointi	26

Liitteet eivät ole julkisia.

LIITE 1: Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma

LIITE 2: Elintarvikevalvonnan kohdekohtainen tarkastussuunnitelma

LIITE 3: Terveysturvallisuuslain mukaisten kohteiden tarkastussuunnitelma

LIITE 4: Raision ja Naantalissa vesilaitosten näytteenottosuunnitelma

LIITE 5: Talousvesien näytteenottosuunnitelma

LIITE 6: Raision uima-altaiden näytteenottosuunnitelma

LIITE 7: Uimarantavesien näytteenottosuunnitelma

LIITE 8: Tupakkavalvonnan tarkastussuunnitelma

1 JOHDANTO

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma siten, että valvonta on vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelma tulisi perustua valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Ympäristöterveysvalvonnan on oltava suunnitelmallista, oikein kohdennettua, tehokasta ja eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Näiden vaatimusten lisäksi valvonnan tulee olla hyvää hallintoa koskevien vaatimusten mukaista (hallintolaki) ja sille tulee varata riittävät voimavarat.

Raision kaupungin ympäristöterveydenhuollolle on laadittu valvontasuunnitelma vuosille 2015 - 2019. Valvontasuunnitelma sisältää eri toimialueiden (elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain valvonta) yksityiskohtaisen suunnitelman. Suunnitelma on hyväksytty terveysvalvontajaostossa 16.12.2014 § 43. Tämä on valvontasuunnitelman päivitys vuodelle 2019. Tähän päivitykseen on kerätty ainoastaan muuttuneet asiat. Vuosien 2015 - 2019 valvontasuunnitelmasta löytyy tarkemmat tiedot mm. tarkastusten sisällöstä, riskinarvioinnista, ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä, raportoinnista, terveysvaaratilanteista ja epidemioiden selvittämisestä.

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira), Maaseutuvirasto (Mavi) ja osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikan palvelukeskusta (Mitpa) yhdistyvät 1.1.2019. Uuden viraston nimeksi tulee Ruokavirasto.

Maakunta- ja sote-uudistuksen lait ovat tällä hetkellä eduskunnan käsiteltävinä. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021. Tällöin sosiaali- ja terveystieteiden, pelastustoimen ja kasvupalvelujen järjestämisvastuu siirtyisi maakunnille. Eduskunta päättää maakunta- ja sote-uudistuksen etenemisestä syyskaudella 2018.

Elintarvikelain ja eläinlääkintähuoltolain muutokset saatetaan voimaan yhtä aikaa maakuntauudistuksen johdosta tehtävien muutosten kanssa.

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on päivitetty ja se astuu voimaan 1.1.2019.

Ensisääntövalvontasopimus Eviran kanssa on purettu elokuussa 2018.

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI otetaan käyttöön tammikuussa 2019. Vati korvaa kuntien nykyiset kohde-tietojärjestelmät. Käyttöönnotossa ja tiedonsiirrossa tullaan toimimaan valtakunnallisten ohjeiden mukaan.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on laadittu erikseen omana suunnitelmanaan vuosille 2015 - 2019 ja siihen tehdään päivitys vuodelle 2019.

2 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON KESKITETTY TOIMINNANOHJAUS JA TIEDONHALLINTAJÄRJESTELMÄ VATI

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä VATI otetaan käyttöön tammikuussa 2019. VATI on tietovarasto ja käyttöliittymä, joka kattaa ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelulain ja elintarvikelain mukaiset tehtävät. VATI:ssa hallinnoidaan mm. valvontakohteita, -toimenpiteitä ja -suunnitelmia sekä tehdään näihin liittyvää seurantaa, raportointia ja kehittämistä. VATI korvaa nykyisen keskitetyn valvontatietovarasto KUTI-YHTIn sekä sen käyttöliittyminä toimineet kuntajärjestelmät.

VATIn käyttöönotto vaatii henkilöstön koulutusta ja ohjelman opetteluun varataan aikaa.

3 VOIMAVARAT JA HENKILÖSTÖN PÄTEVYYS

Valvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tai sopimuksen perusteella käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä. Jos voimavarat eivät vastaa valvonnan tarvetta, tulee valvontasuunnitelmassa olla selostus siitä, miten valvontavelvoitteet aiotaan hoitaa. Tarvittaessa esitetään toimenpiteet lisähenkilöstön hankkimiseksi.

Ympäristöterveysvalvonnassa työskentelee tällä hetkellä 5 terveystarkastajaa, 1 eläinlääkäri, toimistos sihteeri ja terveysvalvonnan johtaja. Terveysvalvonnan johtajana toimii ympäristön- ja rakennusvalvontapalveluiden johtaja. Valvontayksikön vastuuhenkilönä toimii yksi terveystarkastajista. Vuodelle 2019 palkataan yksi terveystarkastaja lisää.

Eläinlääkintähuollossa on tapahtunut henkilöstömuutoksia. Kaupungilla on tällä hetkellä yksi eläinlääkäri ja puolikas pieneläinhoitajan toimi. Pieneläinhoitajan toimi pyritään täyttämään vuoden 2019 alusta.

Raision valvontayksikössä työskentelee pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilökuntaa. Suuremmalla osalla henkilökuntaa on vähintään ammattikorkeakoulututkinto. Yksi terveystarkastajista on suorittanut rakennusterveysasiantuntijakoulutuksen. Lounais-Suomen aluehallintoviraston syksyllä 2018 tekemän arviointi- ja ohjauskäynnillä viranhaltijat saivat hyvää palautetta työstään. Yksikön pieni koko ja välitön sekä keskusteleva toimintaympäristö henkilöstön parissa on valvonnan riskiperusteisuutta ja yhtenäisyyttä vahvistava piirre. Riskiperusteisuutta ja yhtenäisyyttä vahvistavat myös tarkastajien kouluttautuminen ja erikoistuminen tiettyihin erityistä perehtyneisyyttä vaativiin aihealueisiin, kuten kontaktimateriaalit ja terveysväittämät.

Ensisääpumisvalvontasopimus Eviran kanssa on purettu elokuussa 2018. Tästä vapautuu lisäresursseja valvontatyöhön.

Elintarvikevalvonnan eläinlääkäriyhteistyöstä on tehty sopimus Liedon, Turun ja Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa. Toimivalta yksiköiden yhteistoiminta-alueilla vähentää haavoittuvuutta ja mahdollistaa tehtävien keskeytyksettömän hoidon lomakautena ja esimerkiksi kiireellisissä tapauksissa poissaolotilanteissa.

Pieneläinpäivystyksen hoitaa koko Varsinais-Suomen alueella yksityinen yritys. Palvelun kilpailuttaa Turku. Vuoden 2018 alusta päivystyksen hoitaa Evidensia

Eläinlääkäripalvelut Oy. Päivystys sijaitsee Raisiossa Evidensian tiloissa osoitteessa Purokatu 3. Raision henkilötyövuosiin sen vaikutus on 0,2 htv.

Raision kaupungilla on Turun kaupungin kanssa yhteinen valvontaeläinlääkäri virka. Valvontaeläinlääkäri yhtenä tehtävänä on huolehtia eläinsuojeluvalvonnasta. Valvontatehtävien siirto yhteiselle valvontaeläinlääkärille vapauttaa Raision yhteistoiminta-alueen molempien eläinlääkäreiden työpanosta enemmän varsinaiseen laitosvalvontaan sekä eläinlääkintähuoltoon. Raision osuus virasta on 30 % (0,30 htv).

Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa tehtiin sopimus hyötyeläinlääkäripäivystyksen ja sijaisuuksien järjestämisestä. Sopimus astui voimaan 31.5.2013. Sopimuksen mukaan Uusikaupunki järjestää Raision kaupungineläinlääkärien sijaistuksen virka-aikana. Raisio ostaa Uudeltakaupungilta sijaistuksen, mukaan lukien hyötyeläinpäivystyksen kuukausittaisten lepoaikojen aiheuttamat vapaat, yhteensä 80 päivää vuodessa.

Naantalien ja Raision kaupunkien talousveden viranomaisvalvonnan näytteet ottaa Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy. Terveysuojelulain mukainen näytteenotto (erityisesti talous-, uima- ja allasvesien osalta) voi olla järjestetty terveystarkastuksen ulkopuolisen tahon toimesta ja voidaan laskea mukaan terveystarkastuksen resurssiin (Sosiaali- ja terveysministeriön ohje 15.12.2009; STM092:00/2007). Näytteenottoon kuuluu aikaa arviolta n. 15 htpv vuodessa.

Sijaisuusjärjestelyt voidaan hyväksyä yhteistoiminta-alueain (410/2009) mukaisiin henkilövoimavaroihin, koska ne ovat vakiintuneita ja niiden avulla varmistetaan henkilöresurssien pysyminen samalla tasolla joka vuosi (Lounais-Suomen aluehallintoviraston raportti LSAVI/2681/05.14.01/2014). Eläinlääkäreiden sijaisuusjärjestelyiden lisäksi valvontayksikössä on ollut vakituisten henkilökunnan lisäksi kesäisin terveystarkastajien sijainen/harjoittelija (0,36 htv).

Koko valvontayksikön henkilöresurssit Raision valvontayksikössä on yhteensä 2211 henkilötyöpäivää (htpv) = n. 10 henkilötyövuotta (htv). Tästä on valvontatyötä tekevien osuus noin 5,5 henkilötyövuotta.

Erikoistuminen

Ympäristöterveydenhuollon nykyistä tehokkaampi toimeenpano edellyttää ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden erikoistumista ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueisiin. Jotta erikoistuminen olisi tarkoituksenmukaista ja tehokasta, kunnalla tai yhteistoiminta-alueella tulee olla riittävä määrä henkilöstöä ympäristöterveydenhuollon tehtävissä.

Raision valvontayksikön viranhaltijat ovat jakaneet tehtäviään erikoistumalla tiettyihin tehtäviin. Nykyinen tehtävänjako näkyy taulukosta 1. Tehtävänjakoa tarkistetaan tarpeen mukaan.

TAULUKKO 1. Terveystarkastajien ja eläinlääkäreiden alustava vastuualuejako ja terveystarkastuksen käytössä olevat henkilöresurssit

Virkanimike	Erytisoaminen/vastuualue	htpv / (htv)
Ympäristön - ja rakennusvalvontapalveluiden johtaja, terveystarkastuksen johtaja	Hallinto	66 htpv (0,30 htv)

Eläinlääkäri (Naantali)	Virkaeläinlääkärin tehtävät (pieneläimet), laitosten valvonta, maidontuotantotilat	220 htpv (1 htv) (hygieenikon tehtävien osuus 110 htpv = 0,5 htv)
Terveystarkastaja	Terveydensuojelu (sisäilma, asunnot, huoneistomelu). Naantalin ja Ruskon koulut, päiväkodit, vanhainkodit, palvelukodit ja nuorten tilat (terv.suoj.). Laivatarkastukset.	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja	Terveydensuojelu (sisäilma, asunnot), Rasion ja Velkuan koulut (ts+el), kauneushoitolat, uimahallit, liikuntatilat. Elintarvikevalv. (päiväkodit, vanhainkodit Nli, Rusko). Laivatarkastukset.	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja	Rasion ja Velkuan päiväkodit, vanhainkodit, palvelukodit (terv.suoj. + elint.), nuorten tilat. Leipomot, pitopalvelut, ravintolat ja tarjoilupaikat (MM, Velkua, Raisio). Tuhohyönteiset.	123 htpv (0,561 htv)
Terveystarkastaja	Työpaikkaruokalat, leirikeskukset, ravintolat ja tarjoilupaikat (Raisio, Rusko), kuljetusliikkeet, siirrettävät elintarvikehuoneistot, torit. Kontaktimateriaalit. Terveys- ja ravitsemusväitteet, pakkausmerkinnät. Uimarannat.	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja (vastuuhenkilö)	Vastuuhenkilön tehtävät. Talousvedet. Tupakan ja nikotiinivalm. myyntiluvat.	122 htpv (0,554 htv)
Pieneläinhoitaja	Eläinlääkäreiden avustaja	110 htpv (0,5 htv)
Valvontaeläinlääkäri	Eläinsuojelutehtävät	66 htpv (0,3 htv)
Pieneläinpäivystys	Evidensia Eläinlääkäripalvelut Oy	44 htpv (0,2 htv)
Eläinlääkärin sijaisuuksien järjestäminen	Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuolto	80 htpv (0,36 htv)
Elintarvikevalvonnan eläinlääkäriyhteistyö	Liedon, Turun ja Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuolto	4,5 htpv (0,02 htv)
Toimistos sihteeri	Toimistotehtävät, laskutus, esityslistan kokoaminen ym.	220 htpv (1 htv)
Määräaikaiset	Terveystarkastajien sijainen	80 htpv (0,36 htv)
Näytteenotto	Suunnitelman mukaiset verkostovesinäytteet (Lsvsy)	15 htpv (0,07 htv)
Yhteensä		2031 htpv (9,23 htv)

Htpv = henkilötyöpäivä (=7,5 h)

Htv = henkilötyövuosi (=220 htpv)

3.1 Työajan jakaantuminen

Jäljempänä ympäristöterveydenhuollon eri toimialojen valvontasuunnitelmissa on tarkemmin esitetty suunnitelmalliseen valvontaan käytettävää työpanosta. Taulukossa 2 on esitetty henkilöresurssit yksilöityinä ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille.

TAULUKKO 2. Työajan jakaantuminen toimialoittain

	henkilötyöpäiviä (htpv)	henkilötyövuosia (htv)
Terveystarkastuksen valvonta - suunnitellut tarkastukset - näytteenotto - laivatarkastukset - muu valvontatyö (mm. asunnontarkastukset, koulutukset, uudet huoneistot / toim. vaihtuminen, lausuntojen antaminen, tarkastuksiin kuuluva matka-aika, toimistotyöt)	220 35 5 550	3,68
Yht.	810	
Elintarvikevalvonta - suunnitellut tarkastukset - muu valvontatyö, matka-ajat, ilmoitusten käsittely, toimistotyöt, neuvonta ym.	440 352	3,60
Yht.	792	
Tupakkalain valvonta - suunnitelmalliset tarkastukset - muu valvontatyö Nikotiinivalmisteiden myyntiluvat ja valvonta	5 6 4	0,07
Yht.	15	
Eläinlääkäripalvelut ja kaupungin eläinlääkärin tehtävät (ell, pieneläinhoitaja, sijaisuudet)	304	1,38
Pieneläinpäivystys	44	0,20
Valvontaeläinlääkärin tehtävät	66	0,30
Yhteensä	2031	9,23

Vastuuhenkilönä toimivan terveystarkastajan työajasta kuuluu vastuuhenkilön tehtävien hoitamiseen arviolta noin 100 htpv. Koulutuksiin kuuluu vuonna 2019 arviolta 50 htpv. Lisäksi ympäristöterveydenhuollossa on tehtäviä, joita ei voida ennakoida esim. epidemiat ja muut yllättävät tilanteet sekä ohjaus ja neuvonta, jotka vievät runsaasti työaikaa ja joiden tekemiseen on varattava aikaa.

4 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON MAKSUTAKSA

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksaa on päivitetty ja se on hyväksyttävänä Raison kaupunginvaltuustossa 9.12.2018. Uuden taksan on tarkoitus astua voimaan 1.1.2019.

5 ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

5.1 Kohteet

Kaikki valvontakohteet ovat sähköisessä tietojärjestelmässä. Valvontayksikössä on elintarvikevalvontakohteita yhteensä 433. Alkutuotantopaikkoja on noin 200 kpl. Näistä osa on sähköisessä järjestelmässä. Naantali on kesäkaupunki, jonka ravintoloista osa on auki vain muutaman kuukauden vuodessa. Näissä kohteissa tarkastuskäyntien määrää voidaan suhteuttaa aukiolokuukausiin.

TAULUKKO 6. Raision valvontayksikön valvottavat elintarvikekohteet

ELINTARVIKEVALVONNAN TARKASTUSKOHTEET			
Naantali	Raisio	Rusko	Yhteensä
199	197	37	433

5.2 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheydet

Valvontakohteeseen vuosittain tehtävien tarkastusten määrä, kuten myös muut valvontatoimet, riippuvat kohteen laajuudesta ja luonteesta sekä omavalvonnan toimivuudesta. Toiminnan laajuuden kuvaajana voidaan käyttää esimerkiksi tuotannon määrää ja toiminnan laatua voidaan määritellä riskitekijöiden arvioinnin avulla. Ohjeellisia tarkastusmääriä laadittaessa on oletettu, että toiminta on ympärivuotista. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, on tarkastusten määrä suhteutettava vuotuiseen toiminta-aikaan.

Riskitekijöiden arviointi tarkoittaa valvontaviranomaisen tekemää arviointia, jossa arvioidaan valvontakohteesta johtuvien ja siellä valmistettujen elintarvikkeiden välityksellä ihmiselle syntyvien terveydellisten haittavaikutusten todennäköisyyttä ja voimakkuutta. Riskinarvioinnin avulla voimavaroja pyritään kohdistamaan niihin riskialttiimpiin elintarvikekohteisiin, joissa toiminnan laajuus tai toiminnan luonne sitä vaatii.

Evara on laatinut ohjeen elintarvikehuoneistojen riskiluokitusta ja valvontatarpeen määrittämistä varten. Ohjeessa kuvataan ne periaatteet, joita riskiluokituksessa ja valvontatarpeen määrittelyssä käytetään sekä annetaan elintarvikehuoneistoille ohjeelliset vuosittaiset tarkastusmäärät ja -ajat.

Raision valvontayksikössä on otettu käyttöön Eviran ohje riskiluokituksen ja valvontatarpeen määrittämiseksi. Riskikartoitus tehdään TerveKuu- ohjelmaan (myöhemmin VATIin) ja sitä päivitetään tarkastusten yhteydessä. TerveKuu-ohjelmasta saadaan listaus vuosittaisesta kohdekohtaisesta valvontasuunnitelmasta.

5.3 Laitosvalvontasuunnitelma

Laitosten valvontasuunnitelmien laatimisessa noudatetaan Laitoksen valvontaohjetta (Eviran ohje 16003/1).

Jokaiselle laitokselle on laadittu oma valvontasuunnitelma Tervekuu-ohjelmaan, joka perustuu Eviran ohjeeseen riskiluokituksen ja valvontatarpeen määrittämiseksi. Valvontaa suunniteltaessa otetaan huomioon laitoksen koko ja tilat, toiminnot ja omavalvontajärjestelmä.

Laitoksen rakenteet on tarkastettava vähintään vuosittain, samoin kuin laitoksen toiminnan vaatimustenmukaisuus. Laitostarkastuksilla kiinnitetään huomiota siihen, täyttävätkö laitoksen piha-alueet ja tilat sekä laitoksen koneet, laitteet ja välineet lainsäädännön vaatimukset. Myös henkilökunnan työskentelyhygieniää on tarkkailtava esimerkiksi suunniteltuna seurantana. Työskentelyhygienian vaatimustenmukaisuutta tarkastetaan ja todennetaan. Lisäksi tarkastetaan esimerkiksi raaka-aineita, muita elintarvikkeen valmistuksessa käytettäviä tuotteita, elintarvikkeiden merkintöjä, elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvia materiaaleja sekä laitoksen puhtautta ja puhdistus- ja torjunta-aineita.

Laitoksella tulee olla ajan tasalla oleva omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelma tarkastetaan kokonaisuutena laitosta hyväksyttäessä sekä sen jälkeen vuosittain ja aina silloin, kun siihen tehdään muutoksia. Omavalvontaohjelmien tulee olla säädöksissä annettujen vaatimusten mukaisia ja sopivia laitoksen tiloihin ja toimintaan nähden.

Omavalvontasuunnitelman toteutuksen tarkastuksessa käydään läpi kunkin omavalvontaohjelman käytännön toteutus. Laitoksen tiloissa tehdään havaintoja ja mittauksia sen toteamiseksi, että käytännön toiminta vastaa ohjelmassa esitettyä.

Omavalvontakirjanpidon tarkastuksen perusteella verrataan laitoksen omien havaintojen yhtäpitävyyttä valvojan tekemien havaintojen kanssa. Lisäksi tarkastetaan onko laitos havainnut esimerkiksi raja-arvot ylittävät tai alittavat mittaus- tai tutkimustulokset, ja onko mittaukset tai tutkimukset tehty luotettavilla laitteilla ja menetelmillä. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, ovatko omavalvonnassa havaitut epäkohdat johtaneet asianmukaisiin välittömiin ja tarvittaessa myös ennaltaehkäiseviin korjaaviin toimenpiteisiin, onko korjaavista toimenpiteistä pidetty kirjaa ja onko epäkohdista tarvittaessa tiedotettu viranomaisille. Jos kyse on näytteiden tutkimustuloksista, tarkastetaan myös, onko korjaavien toimenpiteiden tehokkuudesta varmistuttu ottamalla uusia näytteitä toimenpiteiden jälkeen.

Laitoksen valvojan on arvioitava omavalvontajärjestelmän toimivuus vuosittain. Jos omavalvontajärjestelmä ei ole valvojan arvion mukaan toimiva, valvojan on edellytettävä sen muuttamista. Apuna käytetään Oiva-arviointiohjetta.

Laitoksen omavalvonnan toimivuudesta varmistutaan tarvittaessa ottamalla viranomaisnäytteitä sekä mikrobiologisiin että laitoksen toiminnasta ja tuotteista riippuen myös kemiallisiin ja/tai aistinvaraisiin laboratoriotutkimuksiin. Tuotteista ja raaka-aineesta tutkitaan mikrobiologisesti sekä elintarvikehygieenistä laatua että patogeenisten mikrobien esiintymistä. Näytteenotosta on laitokohtainen näytteenottosuunnitelma.

Valvoja laatii tarkastuskäynnillä havaituista epäkohdista ja tehdyistä toimenpiteistä tarkastuskertomuksen Oiva-ohjeiden mukaisesti. Valvontakirjanpitoon kuuluvat myös neuvottelumuistiot ja elintarvikelain 55 - 69 §:n mukaisista toimenpiteistä tehdyt hallintopäätökset, sekä viranomaisnäytteiden tutkimustulokset.

Vuosittain lähetetään tiedot suoritetusta laitoksen valvonnasta ja valvonnan tuloksista Eviraan VATI-järjestelmää käyttäen.

5.4 Alkutuotanto

Evira on laatinut uuden ohjeen 16.10.2017 alkutuotannon elintarvikevalvonnasta ja riskinarvioinnista. Alkutuotannon kohteissa pyritään noudattamaan Eviran suosittelemia tarkastustiheyksiä. Eviran suosituksen mukaan mm. maidontuotantotilat tulisi tarkastaa kerran viidessä vuodessa. Jos raakamaitoa toimitetaan esim. tilan omaan elintarvikehuoneistoon myytäväksi, tarkastustiheys on 1/vuosi. Lihakarjan kasvatus ja hunajantuotanto tarkastetaan tarvittaessa, kananmunantuotanto ja vesiviljelypaikat kerran viidessä vuodessa. Syötävien kasvien tuotanto tarkastetaan joka kolmas vuosi (avomaaviljely) tai joka viides vuosi (kasvihuoneviljely), itujen tuotanto joka vuosi (ei kohteita valvonta-alueella) ja muut kasvin- ja siententuotantopaikat (esim. ruokaperuna, vilja, hedelmät, juurekset, avomaankurkku ja pavut) tarvittaessa. Lisäksi ohjeessa on tarkastustiheydet kohteille, jotka toimittavat pienimuotoisesti tuotteita suoraan kuluttajalle tai vähittäismyyntiin.

5.5 Näytteenotto ja projektit

Näytteenotolla ja tutkimustulosten perusteella voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Vuosittain laaditaan riskiperusteinen suunnitelma omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavista näytteistä ja tutkimuksista. Näytteitä voidaan ottaa mm. lainsäädännön toimijalle määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenottokohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyttä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa.

Viranomaisnäytteenotto elintarvikehuoneistoissa on kohdennettu riskinarvioinnin perusteella toimijoihin, jotka valmistavat itse jauhelihaa (myyntiaika ≥ 24 h) tai sellaisenaan syötäviä elintarvikkeita, joiden myyntiaika ≥ 5 vrk. Riskinarvioinnissa on huomioitu valvontakohteen omavalvonnan toimivuus.

Laitosten osalta näytteenottosuunnitelmassa on huomioitu mikrobikriteeriasetus ja sen kansalliset soveltamisohjeet. Yksittäisten toimijoiden omavalvonnan toimivuuden todentamiseksi Evira suosittelee pistokoeluontoista näytteenottoa. Näytteenottotiheyteen vaikuttavat toimijan näytteenottosuunnitelma, sen kattavuus ja toteutuminen sekä omavalvontanäytteiden tulokset.

Myös elintarvikevalvontaohjelmaan sisältyviin valvonta- ja seurantaohjelmiin ja hankkeisiin liittyvään näytteenottoon varaudutaan vuosittain. Valvontayksikköön on vuosittain tullut ainakin vierasainevalvontaan liittyviä näytteenottopyyntöjä.

Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään mahdolliset kunnan valitsemien projektien näytteet (ns. kartoitustutkimukset). Tutkimusprojektien tuloksista laaditaan yhteenveto jaoston tiedoksi. Projektien tuloksia hyödynnetään valvonnan suunnittelussa. Vuonna 2019 valvontayksikössä ei toteuteta erityisiä elintarvikenäyteprojekteja.

Näytteenotto voi kohdistua myös ennalta suunnittele mattomiin tilanteisiin, kuten kuluttajavalitusten perusteella tehtäviin tutkimuksiin, elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden tutkimuksiin sekä ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin. Tällaiset tilanteet otetaan huomioon työajan suunnittelussa.

Talousarviossa on varauduttu näytteenotto- ja tutkimuskustannuksiin. Erillistä määrärahaa poikkeustilanteiden osalta ei ole varattu. Mahdollisen epidemian selvittämisen aiheutuvat kustannukset käytetään tutkimusmäärärahoista.

Näytetulokset kirjataan VATI-järjestelmään. Näytetuloksen ollessa huono, haetaan uusintanäyte sekä keskustellaan toimijan kanssa mikä on mahdollisesti aiheuttanut huonon tuloksen. Keskustelun pohjalta voidaan antaa toimenpidesuosituksia tai -kehotuksia. Jos uusintanäytekkin on huono, voidaan toiminta keskeyttää, kunnes syy löydetään ja saadaan puhdas näytetulos.

Vuoden 2019 näytteenottosuunnitelma on esitetty liitteessä 1.

5.6 Seurantaohjelmat

Valvonta-asetuksen mukaan seurannalla tarkoitetaan elintarvikevalvonnassa suunnitellun havainto- ja mittausjakson toteuttamista, jonka tarkoituksena on saada käsitys elintarvikemääräysten noudattamisesta. Erilaiset valvonta- ja seurantaohjelmat ovat valvonta-asetuksen tarkoittamaa seurantaa.

Seurantaohjelmia, joita on kuvattu VASUssa, ovat:

- Zoonoosiseuranta- ja kartoitusohjelmat
  - kansallinen salmonellavalvontaohjelma
  - muita pysyviä seurantaohjelmia: kampylobakteerin seurantaa broilereissa tietyillä teurastamoilla; EHEC-bakteerin tutkimuksia teurastamossa ja eläinten pitopaikoissa; raakamaidon valvonta; trikiinivalvonta sikatiloilta
- elintarvikkeiden kasvinsuojeluainejäämävälvontaohjelma
- eläviä eläimiä ja eläimistä saatavia elintarvikkeita koskeva vierasainevalvontaohjelma
- eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskeva vierasainevalvontaohjelma
- ympäristökontaminanttien ja muiden vierasaineiden seurantaohjelmat
- elintarvikkeiden gmo-valvonta.

Kunnat ja aluehallintovirastot osallistuvat ohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja vastaavat osaltaan tarvittavista valvontatoimenpiteistä. Lisäksi aluehallintovirastoilla on seuranta- ja raportointitehtäviä ohjelmien toteutuksessa.

Valvontayksikköön on vuosittain tullut ainakin vierasainevalvontaan liittyviä näytteenottopyyntöjä. Nämä sekä mahdollisesti muut pyynnöt on pyritty toteuttamaan pyydetyllä tavalla.

5.7 Elintarvikevalvonnan priorisointi

Ruokamyrkytyspäilyt ja asiakasvalitukset selvitetään viipymättä. Elintarvikelain mukaan elintarvikehuoneistosta on tehtävä ilmoitus elintarvikevalvontaviranomaiselle. Ilmoituksen käsittelystä lähetetään toimijalle todistus mahdollisimman pian. Laitosten osalta valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta.

Elintarvikevalvonnan kohteiden tarkastukset pyritään suorittamaan riskinarvioinnin perusteella saatujen tarkastustiheyksien mukaan.

5.8 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopistealueet vuonna 2015 - 2019

Evira on laatinut elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman (VASU) vuosille 2015 - 2019 ja siihen päivityksen vuodelle 2019. VASU on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä osassa kuvataan elintarvikeketjun strategiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Toisesta osasta löytyvät valvonnan kuvaukset. Kuvaukset viedään vähitellen Eviranet ekstranetjärjestelmään ja ne muodostavat pohjan elintarvikeketjun valvonnan toimintakäsikirjalle.

Elintarvikevalvontaketjun strategiset päämäärät vuosille 2014 - 2020 ovat:

- Elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy.
- Eläinten hyvinvointi paranee.
- Korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa.
- Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen.
- Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa.
- Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Eviran tulostavoitteiden hankkeista ne, joihin Evira odottaa kuntien osallistuvan vuonna 2019. Hankkeiden tarkempi toteutus, mukaan lukien niihin liittyvä näytteenotto tutkimuksia varten, suunnitellaan, ohjeistetaan ja koulutetaan viranomaisketjussa erikseen.

TAULUKKO 8. Elintarviketurvallisuuden toimenpiteet 2019

Elintarviketurvallisuuden prosessi tai tehtäväalue	Toimenpiteet /painopisteet
	Kunnat osallistuvat näihin 2019
Yhteiset	KUTI/VATI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa
	VATIn käyttöönotto
	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistäminen
	Valvonnan kohde- ja vaatimuskattavuuden varmistaminen – painoalueena elintarvikeparanteiden valvonta
Elintarvikkeiden alkutuotanto	Alkutuotannon elintarvikevalvonnan vakiinnuttaminen
Lihantarkastus	Lihantarkastuksen ja teurastamovalvonnan yhdenmukaistaminen
Elintarvikepetokset	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen
Sisämarkkinakauppa / matkustajaliikenne	Viranomaisten yhteistyön kehittäminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivalvonnassa
Vienti	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vientivalvonnan kehittäminen
Tuonti	Riskinarvioinnin kehittäminen
Valvontaverkostot	Valvontaverkostojen toiminnan vakiinnuttaminen
Luonnonmukainen tuotanto	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi
Nimisuojan valvontahanke	Projektin tulosten raportointi ja hyödyntäminen
Valmissalaattien patogeeni-projekti	Projektin toteutus/raportointi
Gluteenittomien elintarvikkeiden valvontahanke	Projektin tulosten raportointi ja hyödyntäminen
Valtakunnallinen ravintoarvomerkintöjen ja suolan valvontahanke	Projektin suunnittelu ja toteutus
Komission etämyynnin valvontahake	Projektin toteutus (Ruokavirasto vastaa projektista, kunnat valvonnasta)

Kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma	Monitorointiohjelman toteutus (ml. näytteenotto; 100 - 150 näytettä/vuosi)
Muuntogeenisten elintarvikkeiden monitorointi	Monitorointiohjelman toteutus (ml. näytteenotto; noin 10 näytettä/vuosi)
Oliiviöljyn vaatimustenmukaisuuden monitorointi	Monitorointiohjelman toteutus (ml. näytteenotto; noin 4 näytettä/vuosi)

5.9 Rasion valvontayksikön elintarvikevalvonnan painopistealueet ja suunnitellut tarkastukset vuonna 2019

Vuoden aikana varaudutaan osallistutamaan valtakunnallisiin valvontahankkeisiin.

VATIn käyttöönottoon varataan aikaa.

Elintarvikehuoneistoihin ja laitoksiin tehdään tarkastuksia Eviran Oiva-ohjeiden mukaisesti ja riskinarviointiin perustuen. Oivan seurantatarkastuksia varten varataan riittävä määrä henkilöresursseja. Arvio seurantatarkastusten määrästä Eviran mukaan voisi olla 5 - 15 % elintarvikkeiden vähittäismyyntiin ja tarjoiluun liittyvien valvontakäyntien kokonaismäärästä.

Liitteessä on esitetty kohdekohtaiset riskinarviointiin perustuvat tarkastustiheydet (liite 2).

Alkutuotannon valvontakohteita ja niiden tarkastustiheyksiä ei ole mukana liitteessä. Alkutuotantopaikkoja valvontayksikön alueella on noin 200. Vain osa alkutuotannon kohteista on siirretty valtakunnalliseen järjestelmään. Valvontayksikössä ei ole tiedossa kaikkia järjestelmän vaatimia kohdetietoja, jotta ne voitaisiin siirtää järjestelmään. Kohdetietojen saamiseksi tulee olla yhteydessä kohteeseen ja etenkin kasvinviljelytuottajien viljelytiedoissa on suurtakin vaihtelua vuosittain. Tiedot siirretään valtakunnalliseen järjestelmään vuoden 2019 aikana.

Elintarvikevalvonnan tarkastuksia tulisi tehdä 260 kpl ja niihin on suunniteltu kuluvan yhteensä noin 440 htpv ja muuhun elintarvikevalvonnan työhön 352 htpv. Muuhun työhön lasketaan mukaan mm. seurantatarkastukset, suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset, ensisaapumisvalvonta, valvontakohteisiin kuluva matka-aika, ilmoitusten käsittely, toimistotyöt (ml. tietojen kirjaaminen VATI-järjestelmään), koulutukset ja lausuntojen antamiset.

5.10 Raportointi

Elintarvikevalvonnan suoritteista ja mm. käytetystä työajasta raportoidaan Eviralle VATI-järjestelmään koko vuoden aikana aina tarkastuskäynnin jälkeen.

Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumista raportoidaan VYHA-järjestelmää (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) käyttäen.

6 TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA

Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Kunnan tehtävänä alueellaan on edistää ja valvoa terveydensuojelua niin, että asukkaille turvataan terveellinen ympäristö.

6.1 Uusia ohjeita

Valvira on julkaissut kuntien terveydensuojeluviranomaisille seuraavia ohjeita vuonna 2018:

- Ohje koulun ja päiväkodin olosuhdevalvontaan, terveyshaitan ennalta ehkäisemiseen sekä selvittämiseen (Ohje 12/2018)
- Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn soveltamisohje, Sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköt (Ohje 2/2018)
- Alusten tarkastusta ja saniteettitodistusten myöntämistä koskeva WHO:n käsikirja, Suomen kansallinen soveltamisohje. Päivitys 2018 (Ohje 24/2018)
- Talousvesiasetuksen soveltamisohje (ohje 16/2018)

Nämä ohjeet on otettu käyttöön valvontayksikössä.

6.2 Säännöllinen ja suunnitelmallinen valvonta

Terveydensuojelun suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelmakaudelle 2015 - 2019. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohteet, joissa oleskelu on lyhytaikaista ja jotka todennäköisesti eivät aiheuta terveyshaittaa.

Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettujen kohteiden valvontaa tehdään yhteydenottojen perusteella. Nämä yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan sillä yleensä niiden taustalla on terveyshaittaepäily. Suunnitelmallisesta valvonnasta vapautuvat resurssit käytetään terveydensuojelulainsäädännön mukaiseen valvontaan, esimerkiksi ennakoivaan terveyshaittojen ehkäisyyn sidosryhmissä tapahtuvassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvia kohteita ovat:

- koulut ja päiväkodit
- hotellit ym. majoituspalvelut
- leirikeskukset
- uimahallit, kylpylät ja uima-altaat
- yleiset uimarannat
- yleiset saunat
- vanhainkodit ja palvelutalot
- kauneushoitolat, solariumit
- liikuntatilat
- solariumit
- talousveden jakelu ja käyttö
- lasten ja nuorten kohteet (kerhotilat, nuorisotilat iltapäiväkerhot ja sisäleikkipaikat)

6.3 Muu valvontatyö

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat esimerkiksi:

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely

- häiriötilannesuunnitelman laatiminen
- epidemiaselvitykset
- asumisterveysasiat (tarkastus ja mittaus)
- asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta)
- sidosryhmäyhteistyö ja lausunnot muille viranomaisille
- toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. koulutustilaisuudet) sekä
- toiminnan kehittäminen

Terveydensuojeluviranomaisen on varauduttava myös kansainvälisessä laivaliikenteessä olevien alusten tarkastusten tekemiseen.

6.4 Tarkastuksen sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä, ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Terveydensuojelulain useimmat valvontakohteet ovat ilmoituksenvaraisia, talousvettä toimittavat laitokset luvanvaraisia. Terveydensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen tekijälle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta, käsittelee ilmoituksen ja tekee tarvittaessa tarkastuksen. Talousvettä toimittavasta laitoksen tekemästä hakemuksesta tehdään päätös, jossa annetaan talousveden laadun valvontaa ja käyttöä koskevia määräyksiä. Ilmoituksen ja hakemuksen käsittelyn jälkeen valvontakohteelle tulee suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan kohteeksi.

Valviran valvontaohjelmassa on lueteltu kohdetyypeittäin mitä tarkastuksen tulisi sisältää. Valvontayksikössä toimitaan sen mukaan. Tarkastusten sisällöstä on tarkemmin valvontasuunnitelmassa 2015 - 2019.

Valvirassa on laadittu terveydensuojelun valvontaohjeisto, joka sisältää mm. tarkastusohjeita sekä ohjeita valvontakohteiden riskinarvioinnista. Ration valvontayksikkö käyttää näitä ohjeita valvontatyössään. Kohdekohtainen riskinarviointi tehdään TerveKuu-ohjelmaan (jatkossa VATIin).

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) on julkaissut syyskuussa 2015 Oppilaitosten terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastusten oppaan ja lomakkeet. Nämä on otettu käyttöön valvontayksikössä.

Talousvettä toimittavien laitosten (asetukset 1352/2015, muutos 683/2017 ja 401/2001) osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Vedenjakelualan tarkastuksella tarkastetaan, että toiminta on siitä tehdyn hakemuksen tai ilmoituksen mukaista, toiminnanharjoittajan omavalvonta eli käyttötarkkailu ja toimintaympäristön valvonta on tehokasta (tiedottaminen asiakkaille ja viranomaisille, vedenlaadun valvonta ja toimintaympäristön seuranta, varautumissuunnitelma häiriötilanteisiin). Lisäksi tarkastetaan, että riskit on arvioitu huolellisesti ja hallintatoimenpiteet on viety laitoksen toimintaan ja ohjeisiin. Jos kohteen riskinarvioinnin laadinta todetaan riittämättömäksi tai siinä on selkeitä puutteita, tarkastuksessa käydään läpi tarkemmin vedenkäsittely-prosessia ja laitoksen käytäntöjä.

Terveydensuojelulain muutoksen myötä myös tukkulaitokset kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Kotirauhanpiiriin kuuluvat tilat

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lausunnon terveydensuojelulain soveltamisesta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Lausunnon mukaan kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomaisen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Jos kotona tehtävästä terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on aiheutunut tai epäillä aiheutuvan terveyshaittaa voi viranomaisen asukkaan luvalla tehdä tarkastuksen kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tilat on rajattu kotirauhan piiriin kuuluvan alueen ulkopuolelle. Tarkastusoikeutta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tullaan tarkentamaan sosiaali- ja terveysministeriön säännösmuutoksella.

6.5 Tarkastuslomakkeet

Valvira julkaisi toukokuussa 2018 koekäyttöön uudet mallit terveydensuojelulain mukaisista tarkastuslomakepohjista. Terveydensuojelulain tarkastuslomakepohjissa on otettu käyttöön elintarvikevalvonnasta tuttu ABCD-arvosteluasteikko. Lomakepohjat koostuvat kahdesta osasta, itse tarkastuslomakkeesta ja sen selitysosasta. Selitysosassa kerrotaan, mitä ABCD-arvostelulla tarkoitetaan sekä avataan kussakin kohdassa tarkastettavia asioita. Näitä lomakepohjia käytettiin Raisiossa loppuvuodesta 2018. Lomakepohjat tulevat VATI-järjestelmään ja jatkossa tarkastuspöytäkirjat tehdään niiden avulla.

6.6 Talousvesi

Talousveden laadusta ja laadunvalvonnasta säädetään mm. terveydensuojelulaissa 763/1994 pykälissä 16 - 21 ja sosiaali- ja terveysministeriön antamissa asetuksissa 1352/2015, sen muutos 683/2017 ja 401/2001.

”Iso vesiasetus”

Asetus 1352/2015 ja sen muutos 683/2017 koskee vettä, jota toimitetaan talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 m³ päivässä taikka vähintään 50 henkilön tarpeisiin.

Lain mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava talousvettä toimittavan laitoksen jakaman veden laatua sekä tankeissa, pulloissa tai säiliöissä myytäväksi tarkoitettun talousveden laatua. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa asettaa toiminnanharjoittajalle veden laatua koskevia tarkkailuvelvoitteita, määrätä talousveden desinfioitavaksi tai muuten käsiteltäväksi.

Säännölliseen valvontaan sisältyy jatkuva valvonta, jonka tarkoituksena on hankkia säännöllisesti tietoa laadusta, talousveden käsittelyn tehokkuudesta ja laatuvaatimusten täyttymisestä. Jaksottaisen seurannan tarkoituksena on selvittää, täyttääkö talousvesi asetuksen asettamat vaatimukset.

Talousvettä toimittavien laitosten kanssa on laadittu laitoskohtainen valvontatutkimusohjelma, jossa laitosten ominaispiirteet on otettu huomioon. Ohjelmaan sisällytetään paikallisista olosuhteista, kuten vedenottamon haavoittuvasta sijainnista tai

läheisistä onnettomuusalttiista toiminnoista aiheutuvat erityisvalvonnan tarpeet. Valvontatutkimusohjelma on tarkistettava vähintään viiden vuoden välein tai useammin, jos olosuhteet muuttuvat.

Raision Vesi Oy:n ja Naantalın kaupungin vesihuoltolaitos

Raision kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 17.10.2016 § 86 vesihuoltotoiminnan yhtiöittämisestä ja vesihuoltoon liittyvän liiketoiminnan luovuttamisesta Raision Vesi Oy:lle.

Raision Vesi Oy:lle ja Naantalın kaupungille toimitetaan vettä Virttaankankaan tekopohjavesilaitokselta Turun Seudun Vesi Oy:n toimesta.

Turun Seudun Vesi Oy on laatinut osakaskuntien valvontatutkimusohjelmien yhteisen osan, mikä käsittää raakavedenoton, vedenkäsittelyn ja vedentoimituksen Turun Seudun Vesi Oy:n osakaskuntien käyttöön. Turun Seudun Vesi Oy:n laatimaa valvontatutkimusohjelmaa käytetään osakaskuntien valvontatutkimusohjelmien liitteenä. Valvontatutkimusohjelma on päivitetty loppuvuodesta 2018. Turun Seudun Vesi Oy on laatinut WSP:n (Water Safety Plan) käyttäen STM:n sähköistä riskienhallintajärjestelmää. Viranomaisilla on järjestelmään lukuoikeus.

Naantalın Velkuan ja Livonsaaren verkostovesi toimitetaan Masku-Nousiainen vesilaitokselta. Velkuan ja Livonsaaren valvontatutkimusohjelma on sisällytetty Naantalın kaupungin vesihuoltolaitoksen valvontatutkimusohjelmaan.

Raision Vesi Oy:n ja Naantalın vesihuoltolaitoksen valvontatutkimusohjelman mukaiset näytteet ottaa Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy.

Ruskon kunnan vesihuoltolaitos

Ruskon kunnan vesihuoltolaitoksen valvontatutkimusohjelma on päivitetty loppuvuodesta 2014 ja se on hyväksytty terveystarkastajaostossa 16.12.2014. Päivitetty valvontatutkimusohjelma otettiin käyttöön 1.1.2015. Ruskon vesihuoltolaitoksen erityistilannesuunnitelma on vuodelta 2010, joten se vaatii päivityksen. Valvontatutkimusohjelma ja varautumissuunnitelma päivitetään vuoden 2019 aikana (siirrettiin vuodelta 2018).

Ruskon kunnan alueen verkostovesinäytteet otetaan kunnan toimesta näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Terveystarkastaja vastaa jaksottaisesta näytteenotosta kerran vuodessa.

”Pikku vesiasetus”

Asetus 401/2001 koskee laitosta, joka toimittaa talousvettä käytettäväksi vähemmän kuin 10 m³ päivässä taikka alle 50 henkilön tarpeisiin. Asetusta käytetään myös elintarvikealan yrityksessä, johon talousveden laadunvalvonnassa ja valvontatutkimuksissa ei kunnan terveydensuojeluviranomaisen päätöksen nojalla sovelleta asetuksen (461/2000) vaatimuksia. Tämän asetuksen piirissä on myös yksittäiset taloudet, joilla on oma talousvesikaivo.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa talousveden laatua säännöllisin tutkimuksin. Tutkimusten tiheys riippuu talousveden laadusta ja käyttäjämäärästä, tuotettavan veden määrästä tai elintarvikealan yrityksen toiminnan luonteesta. Talousveden laatu tulisi säännöllisesti tutkia yhdestä kerrasta vuodessa yhteen kertaan kolmessa vuodessa. Tarvittaessa voidaan määrätä tutkimukset tehtäväksi tätä tiheämmin, jos talousveden laatu sitä vaatii.

Elintarvikehuoneistot, joissa on oma kaivo, talusvesien valvonta on sisällytettävä omavalvontasuunnitelmiin.

Elintarvikehuoneistojen talusveden valvonta

Talusveden valvontaan elintarvikehuoneistoissa ja tiloissa, joissa vettä tarjotaan osana julkista toimintaa, sovelletaan direktiiviä eli isoa talusvesiasetusta. STM:n tulkintaohjeen mukaan voi kunnan terveydensuojeluviranomainen päättää määrättyjen reunaehtojen toteutuessa, että edellä mainittujen kohteiden talusveden valvontaan sovelletaan pikkuasetusta. Talusveden valvontaan sovellettavaa asetusta elintarvikeyrityksissä päätettäessä otetaan huomioon sekä toiminnan luonne eli talusveden mahdollisesti elintarvikkeiden laadulle aiheuttama riski että laajuus. Elintarvikehuoneistoa, joka käyttää vain omaan toimintaansa oman kaivon vettä, on talusveden laadun osalta viranomaisen valvottava. Kyseessä ei kuitenkaan ole talusvettä toimittava laitos, koska se ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse.

Päiväkodin (tai vanhainkoti, koulu, majat, liikuntatila, kurssikeskus jne.) talusveden valvonta

Päiväkoti, joka käyttää vain omaan toimintaan oman kaivon vettä, on talusveden laadun osalta viranomaisen valvottava (julkista toimintaa). Kyseessä ei kuitenkaan ole talusvettä toimittava laitos, koska päiväkotia ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse. Kaivo ja sen rakenteet eivät siis kuulu terveydensuojelun säännöllisen valvonnan piiriin.

Vesiosuuskunnat

Valvontayksikön alueella on vesiosuuskuntia, jotka on liitetty kaupungin verkostoon. Osuuskuntien määrää sekä niiden lupavelvollisuutta selvitettiin vuoden 2013 aikana. Vesiosuuskunnille (17 kpl) lähetettiin kirje keväällä 2014, jossa veloitettiin vesiosuuskuntia hakemaan toimintansa hyväksymistä ja tarvittaessa laatimaan valvontatutkimusohjelmaa. Hakemukset on saatu käsiteltyä ja ne ovat säännöllisen valvonnan piirissä.

Laatuvaatimusten ylitykset

Jos talusvesinäyte ei täytä laatuvaatimuksia, otetaan uusintänäyte, jotta saadaan varmistus asiaan. Talusveden toimittajan kanssa selvitetään syy ja määrätään tarpeen tullen veden toimittajaa pikaisesti korjaamaan tilanne. Aluehallintovirastolle ilmoitetaan välittömästi valvontatutkimusten tuloksista, jotka eivät täytä laatuvaatimuksia. Veden käyttäjiä tiedotetaan poikkeamisista ja niiden merkityksistä sekä annetaan tarpeellisia neuvoja ja ohjeita terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

6.7 Uimavesi

Uimavesien valvontaa säätelevät terveydensuojelulain pykälät 28, 29, 32 ja 50 sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetukset 177/2008 ja 354/2008 yleisten uimarantojen veden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sekä 315/2002 uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Terveydensuojelulain 29 §:n mukaan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaan veden laatua. Jos vesi ei täytä terveydellisiä laatuvaatimuksia, voidaan allas tai uimaranta asettaa käyttökieltoon.

Uima-allasvedet

Uimahallien/kylpylöiden ylläpitäjän tulee yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laatia laitoksen säännöllistä valvontaa varten laitospöytäkirjaan valvontatutkimusohjelma, jossa laitoksen ominaispiirteet on otettu huomioon. Valvontatutkimusohjelman tulee sisältää asetuksen mukaiset määritykset ja tutkittavien näytteiden lukumäärä. Valvontatutkimusohjelma on tarkistettava vähintään viiden vuoden välein ja muulloinkin, milloin sitä olosuhteiden muuttumisen takia on pidettävä tarpeellisenä. Valvontayksikön yleisille uimahalleille, kylpylöille ja uima-altaille on laadittu valvontatutkimusohjelmat.

Laitoksen ylläpitäjän on järjestettävä allasveden kierrätys, korvausveden otto ja poistoveden käsittely sekä desinfiointi siten, että asetuksen mukaiset laatuvaatimukset täyttyvät altaan kaikissa osissa kävijämäärästä riippumatta.

Allasvesinäyte otetaan altaasta siitä kohdasta, missä veden laadun arvioidaan olevan huonointa. Tarvittaessa veden laadun vaihtelua seurataan ottamalla näytteitä eri puolilta allasta.

Pääsääntöisesti allasvesinäytteet ottavat laitoksen omat näytteenottajat. Laitosten ylläpitäjän kanssa on laadittu laitoksen säännöllistä valvontaa varten laitospöytäkirjaan valvontatutkimusohjelma, joka sisältää mm. valvontatiheydet.

Laboratorio lähettää uimavesinäytetulokset tiedoksi terveystarkastajille. Tutkimustuloksista tarkistetaan täyttääkö allasvesi asetuksen vaatimukset ja tarvittaessa ryhdytään terveydensuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin mahdollisen terveyshaitan ehkäisemiseksi.

Jos allasvesi ei täytä laatuvaatimuksia uusintatutkimuksella varmistettunakaan, taikka jos vedessä esiintyy muita pieneliöitä tai loisia terveydelle haitallinen määrä, kunnan terveydensuojeluviranomainen yhdessä laitoksen ylläpitäjän kanssa selvittävät syyn tähän ja määrää laitoksen ylläpitäjä viipymättä korjaamaan tilanne. Fysikaalis-kemiallisissa laatuvaatimuspoikkeamistapauksissa selvitetään aiheuttaako poikkeama terveyshaittoja, ennen korjaustoimenpiteiden antamista.

Valvontayksikön alueella on valvottavia kohteita Raisiossa 4 ja Naantalissa 3.

Uimarantavedet

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut vuonna 2008 asetukset uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta. Yleisiä uimarantoja koskeva asetus (177/2008) on astunut voimaan 1.4.2008 ja pieniä yleisiä uimarantoja koskeva asetus (354/2008) 1.6.2008.

Yleinen uimaranta (ns. EU-ranta), on ranta, jossa arvioidaan käyvän uimakauden (15.6. - 31.8.) aikana vähintään 100 uimaria päivässä. Pienellä yleisellä uimarannalla tarkoitetaan rantaa, jossa käy uimakauden aikana vähemmän kuin 100 uimaria päivässä. Raision valvontayksikön alueella on yksi yleinen uimaranta (ns. EU-ranta) Naantalissa. Pieniä rantoja on Naantalissa 15 kpl ja Ruskolla 2 kpl. Lisäksi Naantalissa on neljä uimarantaa leirikeskusten yhteydessä. Uimarannoista tulee laatia uimarantaluetelo ja niiden uimaveden laatua on tutkittava säännöllisesti.

Uimaveden laatua tutkitaan myös uimakauden ulkopuolella talviuintipaikoista. Naantalissa on kaksi avantouintipaikkaa ja Ruskolla yksi. Valvira on antanut 16.11.2009 ohjeen talviuintipaikkojen valvonnasta. Ohjeen mukaan talviuintipaikkojen uimaveden laatu tutkitaan kerran kuukaudessa. Valvontatiheys voidaan vähentää enintään puoleen, mikäli valvontatutkimustulokset ovat edellisen talviuintikauden ajan täyttäneet toimenpiderajat eikä

ole tiedossa sellaisia tekijöitä, jotka voisivat huonontaa uimaveden laatua. Raision valvontayksiköissä valvontatiheys on vähennetty puoleen.

Uimavesiprofiili

Uimarannan omistajan tai haltijan tulee yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laatia yleiselle uimarannalle (EU-ranta) uimavesiprofiili. Uimavesiprofiilin laatiminen on uimarannan riskinarviointia. Siinä kartoitetaan uimaveden laatuun vaikuttavat tekijät ja arvioidaan niiden merkitys. Uimavesiprofiilin tietojen perusteella voidaan jo ennakolta pyrkiä ehkäisemään, vähentämään tai poistamaan uimaveden laatuun haitallisesti vaikuttavia tekijöitä. Raision valvontayksikön alueella sijaitsee yksi yleinen uimaranta, Nunnalahden uimaranta, jolle uimavesiprofiili tuli laatia. Uimavesiprofiili vietiin tiedoksi terveysvalvontajaostolle ja se on nähtävillä Naantalın kaupungin internet-sivuilla. Uimavesiprofiili on päivitetty vuonna 2015.

Uimavesiluokitus

STM:n asetuksen mukaisten yleisten uimarantojen eli ns. EU-uimarantojen uimaveden laadun arviointi perustuu sekä yksittäisiin valvontatutkimustuloksiin että pitkäaikaiseen uimaveden laadun seurantaan. Yleisen uimarannan uimaveden laadun arviointiin ja luokitukseen käytetään neljän uimakauden seurantalenterien mukaan otetuista näytteistä määritettyjä valvontatutkimustuloksia. Uimavesiluokka määräytyy *E. colin* ja suolistoperäisten enterokokkien valvontatutkimustuloksista laskettujen prosenttipisteiden perusteella. Laatuluokkia on neljä: erinomainen, hyvä, tyydyttävä ja huono. Nunnalahden uimarannan laatuluokka on erinomainen.

Yleisölle tiedottaminen

Yleisellä uimarannalla yleisön nähtävillä tulee olla kaikki uimarin kannalta tarpeelliset tiedot, kuten perustiedot uimaveden laadusta sekä uimista koskevat ohjeet ja määräykset. Yleisölle tiedottaminen on pääsääntöisesti uimarannan omistajan tai haltijan vastuulla. Uimarannalla tulee olla tietoa uimaveden yleistä laatua kuvaavasta uimavesiluokituksesta.

Uimarannalle sijoitetun tiedon lisäksi yleisölle tulee antaa tietoa myös muita tiedotusvälineitä käyttäen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että uimarannan omistajan tai haltijan tulee ylläpitää omia internetsivujaan, joihin se kokoaa uimarantaa ja uimaveden laatua koskevia tietoja. Kunkin uimarannan osalta julkaistaan uimavesiluokitukset kolmen edeltävän uimakauden ajalta, uimavesiprofiili kokonaisuudessaan sekä kuluvan uimakauden yksittäiset valvontatutkimustulokset ja havainnot tulkintoineen sitä mukaa, kun tulokset ja havainnot valmistuvat. Viimeiset tutkimustulokset tulkintoineen on suositeltavaa asettaa myös uimarannalle yleisön nähtäville. Pienillä yleisillä uimarannoilla yleisön nähtävillä tulee olla kuluvan uimakauden aikana tehtyjen valvontatutkimusten ja aistinvaraisten havaintojen tulokset tulkintoineen.

Lähes jokaisella uimarannalla on ollut uusimmat tulokset nähtävillä. EU-rannalla (Nunnalahden uimaranta) on ilmoitustaulu, josta löytyy kaikki asetuksen vaatimat tiedot.

6.8 Sisäilmatyöryhmä

Naantalissa, Raisiossa ja Ruskolla toimii kaikissa oma sisäilmatyöryhmänsä. Sisäilmatyöryhmän tarkoituksena on edistää julkisten rakennusten sisäilman turvallisuutta (ehkäistä terveyshaitan muodostumista) sekä sisäilmaongelmien koordinoiminen. Sisäilmatyöryhmän tehtäviin kuuluvat mm. paikallisista toimintatavoista sopiminen ja

tehokkaasta tiedonkulusta huolehtiminen. Pääpainona on viime vuonna ollut ongelmallisempien sisäilmatapausten ratkaiseminen, joissa epäillään olevan terveystahaitta.

Naantali

Naantalın kaupungin yhteistyötoimikunta on kokouksessaan 25.1.2007/6§ perustanut sisäilmatyöryhmän. Sisäilmatyöryhmään kuuluu terveystarkastaja, rakennustarkastaja, työterveyslääkäri, kaupungin kiinteistöjen kunnossapidosta vastaavat henkilöt ja paikallisesta työsuojelusta vastaavat henkilöt. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kokouksista laaditaan muistio.

Raisio

Raision kaupungissa on perustettu jo syksyllä 1995 ns. hometyöryhmä, jota nykyisin kutsutaan sisäilmastotyöryhmäksi. Sisäilmastotyöryhmään kuuluu tällä hetkellä 13 jäsentä edustaen asiantuntemusta rakennusosalta, kiinteistönhoidosta, siivouksesta, terveydenhuollosta, terveysvalvonnasta, rakennusvalvonnasta ja työsuojelusta.

Työryhmä kokoontuu aina tarvittaessa, tekee päätelmiä ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Toimenpiteisiin ryhdytään pääasiassa kolmen erilaisen selvityksen perusteella: rakennustekninen selvitys, mikrobiologinen selvitys sekä oireiden ja sairauksien selvittäminen.

Rusko

Sisäilmatyöryhmään kuuluu terveydenhoitaja, edustajia tekniseltä osastolta, työterveyshuollon edustaja ja terveystarkastaja.

6.9 Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistukset

Terveydensuojelulain muutoksessa (129/2009, 6 §) on kunnan terveydensuojelutehtäviin lisätty, että kunnan on alueellaan huolehdittava muun muassa Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveystodistuksen (WHO 2005) 20 ja 39 artiklassa tarkoitettujen todistusten myöntämisestä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa ja antaa todistukset kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitoimenpiteistä ja saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta niissä satamissa, jotka Valvira on valtuuttanut todistuksia antamaan (Valviran päätös Dnro 179/11.02.02.06/2009). Tarkastuksissa tulee käyttää terveystodistuksen liitteen 3 mallin mukaista tarkastuslomaketta.

Suomessa laivatarkastuksia tullaan jatkamaan WHO:n terveystodistuksen menettelyä keveämmin. Tarkastusten tekemiseen on laadittu ohjeistusta ja järjestetty koulutusta tarkastuksia tekeville terveydensuojeluviranomaisille. Lisäksi THL laatii kuntien terveydensuojeluviranomaisille toimintaohjeet mahdollisesti todettavissa infektiotapauksissa tartuntatautien leviämisen estämiseksi.

Raision valvontayksikössä saniteettitodistuksiin liittyvät tarkastuksia suorittaa kaksi terveystarkastajaa.

6.10 Terveydensuojelun valtakunnalliset painopistealueet ohjelmakaudella 2015 - 2019

Terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat haasteet. Valvonnan

resurssit tulisi kohdentaa riskinarvioinnin perusteella erityisesti kohteisiin, joissa on toistuvasti esiintynyt ongelmia.

Terveydensuojelulain mukaisessa valvontatoiminnassa nimetyt valvonnan kohteet tulee erityisesti ottaa huomioon laadittaessa kunnan suunnitelmaa. Tarkoitus on, että painopistetoiminta käynnistyy tai toteutetaan ohjelmassa esitettynä vuotena tai vuosina ottaen kohdemäärät huomioon ja kohdentaen resursseja tarkoituksenmukaisesti.

Valtakunnalliset terveystarkastuksen painopisteet ohjelmakaudella (2015 -) 2019:

- Talousvesi
  - Valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
  - Valvontayksikön oman vesihuollon häiriötilannesuunnitelman laatiminen
  - Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa
- Kauneushoitola tai muu ihon käsittely
  - Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)
- Terveystarkastuksen olojen valvonta
  - Laadukkaat sisäilmaselvitykset: Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot)
  - koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa
- Sidosryhmät
  - Terveystarkastuksen huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)

6.11 Raision valvontayksikön valvonnan painopistealueet vuonna 2019

Valvontayksikön painopisteenä on joka vuosi talous- ja uimavesien laadunvalvonta. Uimahallien ja kylpylöiden olosuhdevalvontaa (tilojen tarkastus) tehdään joka toinen vuosi ja ne ovat tarkastusvuorossa vuonna 2019.

Naantalissa ja Raision vesilaitosten valvontatutkimusohjelmat päivitetään joulukuussa 2018 - tammikuussa 2019. Ruskon valvontatutkimusohjelma ja varautumissuunnitelma päivitetään vuonna 2019 (siirretään vuodelta 2018).

Raisiossa ja Naantalissa tarkastetaan kouluja ja päiväkotia sekä viranhaltijoiden toimesta että tehdään yhteistarkastuksia muiden yhteistyötahojen kanssa. Koulut ja päiväkodit tarkastetaan noin kerran kolmessa vuodessa.

Terveydensuojelun viisivuotissuunnitelma löytyy vuosille 2015 - 2019 tehdystä valvontasuunnitelmasta. Suunnitelmassa on esitetty myös arvio tarkastuksiin kuluva tarkastusajasta kohdetyypeittäin. Viisivuotissuunnitelma noudattelee pääpiirteittäin valtakunnallista valvontaohjelmaa.

Vuonna 2019 terveydensuojelulain mukaisiin valvontakohteisiin tehdään tarkastuksia liitteenä olevan vuosisuunnitelman mukaan (liite 3). Terveystarkastuksen suunnitelmallisia tarkastuksia on suunniteltu tehtävän 118 kpl ja niihin on arvioitu käytettävän työpanosta 220 htpv (henkilötyöpäivää). Suunnitelmalliseen näytteenottoon työaikaa on arvioitu kuluvan 35 htpv.

Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistusten vaatimiin tarkastuksiin ja todistusten laatimiseen on suunniteltu kuluva noin 5 htpv.

Muilta osin valvontaa kohdistetaan uusien huoneistojen ilmoituksiin ja toimenpidepyyntöihin. Asuntojen tarkastukset perustuvat asiakaspyyntöihin, kun epäillään terveyshaittaa. Vuosittain asunnontarkastuksia tehdään noin 40 kpl. Asuntojen siivottomuustarkastuksilla tehdään entistä tiiviimpää yhteistyötä ja yhteistarkastuksia sosiaalitoimen ja pelastuslaitoksen kanssa.

Muuhun valvontatyöhön (mm. asunnontarkastukset, uudet huoneistot / toim. vaihtuminen, lausuntojen antaminen (tarkastuksiin kuuluva matka-aika, toimistotyöt) 550 htpv.

6.12 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Talovesi

Talovesiden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015 ja sen muutos 368/2017) talovesiden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talovesiden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Raision ja Naantalien kaupunkien vesilaitosten verkostovesinäytteet otetaan liitteenä olevan näytteenottosuunnitelman mukaisesti (liite 4). Raision ja Naantalien kaupunki ostaa näytteenoton Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:ltä. Tarpeen mukaan otetaan lisänäytteitä, esimerkiksi vesiepidemiatapauksissa tai valitusten johdosta. Nämä näytteet ottaa terveystarkastaja.

Ruskon kunnan alueen verkostovesinäytteet otetaan kunnan toimesta näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Terveystarkastaja vastaa jaksottaisesta näytteenotosta kerran vuodessa. Ruskon verkostoveden näytteenottosuunnitelma on liitteessä 5.

Vesiosuuskunnat ottavat verkostovesinäytteensä itse omien näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Terveystarkastaja on opastanut näytteenottajat näytteenottoon.

Uimavesi

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- Allasvedet: STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
- Uimarantavedet: STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen valvonnasta tai STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (EU-rannat)

Raision uima-altaiden näytteenottosuunnitelmat on esitetty liitteessä 6. Naantalien kohteet ottavat itse näytteet hyväksytyyn valvontasuunnitelman mukaisesti. Näytetulokset tulevat tiedoksi terveystarkastajalle. Terveystarkastaja ottaa allasvesiasetuksen mukaiset rinnakkaisnäytteet.

Uimarantavesien näytteenottosuunnitelma on liitteenä 7.

Muut näytteet terveystarkastuksessa

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja oman siivoustoiminnan tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa esim. saunoista, pesutiloista, wc-tiloista sekä kauneushoitoloitten ja muiden

ihonkäsittelyhuoneistojen välineistä. Valvontayksiköllä on käytössään pintapuhtausnäytteenottoon SystemSureII-näytteenottolaite. Puhkausnäytteidenotto suoritetaan yleensä projekteina, mutta myös tarkastus voi pitää sisällään näytteenoton.

Lisäksi terveydensuojelun valvontakohteiden osalta joudutaan joskus selvittämään esimerkiksi sisäilman laatua erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla.

6.13 Raportointi

Valvontayksikössä suoritettavat tarkastukset ja toimenpiteet sekä panostus terveydensuojelun valvontaan raportoidaan Valviraan VATI-tietojärjestelmän kautta.

Valviran ohjeen mukaan vesilaitosten (asetus 401/2001 ja 1352/2016, muutos 683/2017) valvontasuunnitelman toteutumisen raporttiin merkitään yksi suunnitelmallisen valvonnan tarkastus, johon voi sisältyä useita vedenottamoiden tai vedenkäsittelylaitosten tarkastuksia sekä näytetulosten ja asiakirjojen tarkastamista.

Talous- ja uimavesien (EU-vesilaitokset ja EU-uimarannat) tutkimustulokset raportoidaan keskusviranomaisille VATI-tietojärjestelmän kautta.

7 TUPAKKALAIN JA NIKOTIINI-VALMISTEIDEN VALVONTASUUNNITELMA

Valvontasuunnitelma perustuu Tupakkalakiin, -asetukseen ja Valviran laatimaan valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan vuosille 2015 - 2019 ja sen päivitykseen vuosille 2018 - 2019. Tupakkalain valvontaohjelman tavoitteena on

- yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta
- painopisteiden avulla kohdistaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

7.1 Tupakkalaki

Uusi tupakkalaki (549/2016) astui voimaan 15.8.2016. Yksi uuden tupakkalain suurimmista muutoksista on, että sen sääntelyn piirissä ovat tupakkatuotteiden lisäksi sähkösavukelaitteet, niissä käytettävät nesteet (nikotiinilliset ja nikotiinittomat) sekä poltettavaksi tarkoitetut kasvipörsäiset tuotteet (esim. yrtyisavukkeet, vesipiipputupakka). Lisäksi tupakkalaissa on säännöksiä, jotka koskevat tupakan vastikkeita (esimerkiksi energianuuskaa) ja tupakkajäljitelmiä (esimerkiksi tupakkatuotteiden ulkonäköä jäljittelevät makeiset).

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti on luvanvaraista ja tukkumyynti ilmoituksen varaista toimintaa. Vähittäismyyntilupaa haetaan myyntipaikan sijaintikunnalta tai liikennevälineiden osalta toiminnanharjoittajan kotikunnalta. Myös tukkumyynti-ilmoitus tehdään myyntipaikan sijaintikunnalle. Muiden tupakkalaissa säädettyjen tuotteiden, kuten esimerkiksi tupakointivälineiden tai tupakan vastikkeiden, myyntiin ei tarvita myyntilupaa. Niiden myynnissä on kuitenkin huomioitava tupakkalain sääntely esimerkiksi omavalvonnan ja markkinointikiellon suhteen.

Kunta valvoo tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten toteutumista alueellaan. Kuntien tehtävät sisältävät muun muassa tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupien sekä tukkumyynti-ilmoitusten käsittelyn.

7.2 Kunnan määräämä tupakointikielto asuntoyhteisöön

Asuntoyhteisöillä (rakennuksen omistajalla) on oikeus hakea kunnalta tupakointikieltoa myös asukkaiden hallinnassa oleviin tiloihin. Yksittäisillä asukkailla ei ole oikeutta tehdä tupakointikieltoa koskevia hakemuksia asuntoyhteisön omistamaan ja muiden asukkaiden hallitsemiin tiloihin. Heillä on kuitenkin oikeuksia ja mahdollisuuksia tehdä aloitteita, joiden käsittelyn jälkeen tällaisen hakemuksen tekemisestä voidaan päättää.

Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Kieltoa määrättäessä ei näin ollen huomioida savun satunnaista kulkeutumista ko. tiloihin.

Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kieltä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Koska asuinhuoneistojen välistä savuhaittaa voidaan yleensä hallita yksinkertaisilla ilmastoinnin säädöillä ja korjauksilla, asuntoyhteisön on käytännössä aina selvitettävä jo ennen hakemuksen tekemistä, voidaanko savun kulkeutuminen kohtuukustannuksin estää. Asuinhuoneiston asuintilaa koskeva tupakointikielto ei koske sähkösavukkeen käyttämistä.

Parvekkeilla ja huoneiston käytössä olevien ulkotilojen osalta ei edellytetä ennen kiellon määräämistä, että savun kulkeutumista on yritetty ehkäistä rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella ja että tilan tai alueen haltijalle on varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Jos asuntoyhteisö ei hae tupakointikieltoa, vaikka edellytykset kiellon määräämiselle ovat olemassa, tupakansavusta kärsivien asukkaiden käytettävänä on terveydensuojelulain mukainen menettely. Tällöin asuntoyhteisö voi joutua korjaamaan talon rakenteita tai tupakointikielto voidaan mahdollisesti perusteellisempien tutkimusten jälkeen määrätä viranomaispäätöksellä.

7.3 Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Läkelaki (395/1987) sallii nikotiinivalmisteiden myynnin vähittäismyymälöissä, kioskeissa ja huoltoasemilla 54 §:ssä säädetyin ehdoin. Kunta myöntää luvat nikotiinivalmisteiden myyntiin ja valvoo alueella lain noudattamista. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja tulee valvoa vuosittain. Tarkastuksia tehdään muiden tarkastusten yhteydessä (elintarvikevalvonta ja tupakkatuotteiden valvonta).

7.4 Tarkastus

Tarkastukset voivat kohdistua tupakan myyntipaikan tarkastukseen, tupakointikieltojen- ja rajoitusten valvontaan. Tupakkalain toteutumista valvotaan samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi

elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja mainontakieltoa tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelu-lain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkoteissa ja oppilaitoksissa, on terveyden-suojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perustelua tarkastaa samalla tupakkalain noudattaminen.

Valvira on julkaissut tarkastuslomakepohjat tupakkalain mukaisten valvontakohteiden tarkastamista varten. Samat tarkastuspohjat ovat VATI-järjestelmässä ja tarkastuspöytäkirjat tehdään jatkossa sinne.

Vähittäismyyntipaikkojen tarkastustiheys on Valviran ohjeen mukaan joka toinen vuosi. Raision valvontayksikössä noudatetaan pääsääntöisesti Valviran ohjetta tarkastustiheydestä. Poikkeuksena ovat elintarvikevalvonnan kohteet, joissa elintarvikevalvonnan tarkastus tehdään joka kolmas vuosi. Tällöin myös tupakkavalvonnan tarkastus tehdään joka kolmas vuosi.

Tarkastusten sisällöstä ja menetelmistä on tarkemmin valvontasuunnitelmassa 2015 - 2019.

7.5 Raision valvontayksikön valvonnan painopisteet vuonna 2015 - 2019

Tupakkalain säädösten noudattamista ja nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan Raision valvontayksikössä tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden myynti- ja tarjoilupaikoissa elintarvikevalvonnan säännöllisten tarkastuskäyntien ja muiden terveystarkastusten yhteydessä sekä asiakasvalitusten perusteella. Valvontayksikön alueella on tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkoja 60 kpl. Suunnitelman mukaan tupakkavalvonnan tarkastuksia tehdään 24 kpl vuonna 2019 (liite 8).

Valvontayksikön alueella on kaksi ravintola, jossa on tupakointitila. Nämä tarkastetaan elintarvikevalvonnan tarkastuksen yhteydessä joka kolmas vuosi.

Vuosittain tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkojen tarkastuksiin on suunniteltu kuluvan aikaa noin 5 htpv ja muuhun valvontatyöhön 6 htpv. Nikotiinivalmisteiden myyntilupien käsittelyyn ja valvontaan on arvioitu kuluvan aikaa vuosittain noin 4 htpv.

7.6 Raportointi

Valvontayksikössä suoritettavat tarkastukset ja toimenpiteet sekä panostus tupakkavalvontaan raportoidaan Valviraan VATI-tietojärjestelmän kautta.